

Rektor i splitska profesorica zadovoljni su akademskim standardom u pisanju radova, a anonimni mladić koji je godinama uspješno pisao za druge ističe: "Samo treba imati literaturu, a ja nisam imao izbora, trebao mi je novac"

Serijal članaka Dalmacije Danas "Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?"

AUGUSTIN MARKOTA / Foto: Igor Jakšić, Dalmacija Danas, AI, Pixabay, ilustracija — 18. 10. 2024.

Dalmacija Danas će se kroz niz članaka pod nazivom **"Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?"** baviti problematikom plagiranja radova ili dijelova radova u akademskom svijetu. Istražit ćemo dosadašnje mehanizme provjere autentičnosti radova, odnosno ljudski i informatički faktor, kao i rastuću sklonost korištenju umjetne inteligencije. U razgovoru s obrazovnim djelatnicima (fakultetskim profesorima) i

informacijskim stručnjacima (stručnjacima za provjeru autentičnosti i istraživačima umjetne inteligencije) otkrit ćemo metode i vještine kojima se može stati na kraj plagiranju.

Predmet istraživačkog interesa svakako je i praksa "naručivanja" pisanja seminarskih, završnih i diplomskih radova na internetu te problematika (ne)sankcioniranja takve prakse, kao i moralne dileme u potencijalnom kažnjavanju - i naručitelja i autora radova. Ova će tema ukazati na važnost ozbiljnog i poštenog pristupa pisanju akademski relevantnih dokumenata. Također će se istaknuti problem društvene pasivnosti pred ilegalnim vrstama pomoći u pisanju radova, a sa stručnjacima će se detektirati i budući problemi u kompetencijama onih koji su svoje radove, a time i titule proizišle iz njih, stekli na moralno nedopustiv i ilegalan način. Kroz ciklus tekstova želimo osvijestiti javnost o problemu pasivnosti pred ilegalnim praksama plagiranja i naručivanja radova u akademskom svijetu.

Upotreba umjetne inteligencije (AI) u akademskom pisanju postaje sve prisutnija tema rasprava na sveučilištima diljem Hrvatske, a neizbježno se postavlja pitanje njene etičnosti, utjecaja na akademsku čestitost i prepoznavanja potencijalnog plagiranja. O tome su svoje stavove za Dalmaciju Danas iznijeli ugledni profesori splitskog Sveučilišta, prof. dr. sc. **Dragan Ljutić**, rektor Sveučilišta u Splitu, i prof. dr. sc. **Marija Boban**, predstojnica Zavoda za ekonomsko-financijske i informacijske znanosti i statistiku na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu.

Rektor Sveučilišta u Splitu: "Smatram da plagiranje nije u porastu"

Prof. dr. sc. Dragan Ljutić, rektor Sveučilišta u Splitu i redoviti profesor u trajnom zvanju, istaknuo je da se u svojoj sveučilišnoj karijeri nije susreo s plagiranjem studentskih radova. "Osobno sam mentorirao izradu brojnih diplomskih i magistarskih radova te sedam doktorskih disertacija, i mogu sa zadovoljstvom kazati kako su se kolege studenti pridržavali akademskih standarda", kazao je Ljutić.

Dodao je kako u svojoj ulozi rektora, koju obnaša već šestu akademsku godinu zaredom, nije primio nikakve prijave od dekana ili profesora koje bi ukazivale na porast plagiranja. Prema njegovim riječima, smatra da taj segment nije u porastu zahvaljujući visokim akademskim standardima koji se kontinuirano provode.

Govoreći o sve većem korištenju umjetne inteligencije, Ljutić je optimističan. "Mišljenja sam da ta okolnost ne bi trebala stvarati problem profesorima i mentorima jer njezini obrasci rada ne mogu u potpunosti izostaviti ni zamijeniti ljudski faktor", rekao je rektor, naglašavajući da su mentori ti koji osiguravaju da radovi zadovoljavaju visoke standarde akademske čestitosti te su glavni "filter" radova i mogu prevenirati probleme s izvorima.

Jedan od ključnih alata u borbi protiv plagiranja je softver Turnitin, koji sveučilište redovito koristi za provjeru autentičnosti radova. Ljutić vjeruje da se, uz nadzor mentora i ovakve tehnologije, upotreba umjetne inteligencije može kontrolirati i spriječiti potencijalne zloupotrebe.

Dragan Ljutić

Prof. dr. sc. Marija Boban: "AI u akademskom pisanju traži jasna pravila"

S druge strane, prof. dr. sc. Marija Boban, koja predaje na Pravnom fakultetu u Splitu te surađuje s drugim hrvatskim sveučilištima i veleučilištima, posebno je naglasila da se umjetna inteligencija sve češće koristi u akademskom pisanju. "Umjetna inteligencija postaje napredni alat koji studentima omogućava generiranje tekstova seminarskih, završnih i diplomskih radova", pojasnila je Boban, istaknuvši kompleksnost problema prepoznavanja autentičnosti takvih radova.

Poseban izazov vidi u mogućnosti da sofisticiraniji AI alati prođu provjere putem alata poput Turnitina, što dodatno otežava prepoznavanje plagiranja. Prema njezinim riječima, kako bi se osigurala transparentnost, studenti bi trebali jasno citirati sve knjige i članke, internetske izvore i pravne izvore te jasno naznačiti korištenje alata prilikom izrade svojih radova. "U uputama za pisanje radova studenti se upućuju da jasno citiraju i navode korištenje takvih alata u svom radu, osiguravajući poštivanje akademskih standarda", naglasila je Boban.

Nadalje, naglašava važnost vlastitog istraživanja te analize i sinteze u postizanju autentičnosti rada. Iako AI alati mogu pomoći, konačan znanstveni doprinos mora biti rezultat vlastitih razmišljanja i zaključaka. "Korištenje umjetne inteligencije zahtijeva redefiniranje etičkih i

akademskih standarda", zaključila je Boban, dodavši da je potrebno jasno definirati pravila i granice u vezi s korištenjem umjetne inteligencije u akademskom pisanju.

Marija Boban

Umjetna inteligencija – alat ili izazov?

Korištenje umjetne inteligencije u akademskom okruženju postavlja niz pitanja koja zahtijevaju pažljivu analizu. Dok rektor Ljutić naglašava da *AI* neće zamijeniti ljudski faktor i akademske standarde, profesorica Boban ističe važnost transparentnosti u korištenju tih alata. Oboje su suglasni su da je ključno osigurati da studenti jasno navode korištenje svih alata tijekom pisanja i provjere kako bi se spriječile potencijalne zloupotrebe i očuvali visoki standardi akademske čestitosti.

Akadska zajednica suočava se s izazovom integracije novih tehnologija poput umjetne inteligencije, ali uz pravilne mehanizme nadzora i mentorstva, mogućnosti zloupotrebe mogu se svesti na minimum. Alati poput Turnitina već su standard u prepoznavanju plagijata, ali kako *AI* postaje sve sofisticiraniji, potrebno je stalno prilagođavati i unaprjeđivati te alate kako bi osigurali akademsku izvrsnost i etičnost u budućnosti.

Čini se da budućnost obrazovanja neće izbjeći utjecaj umjetne inteligencije, ali važno je da sveučilišta, profesori i studenti zadrže fokus na etičnom korištenju izvora kako bi očuvali

integritet akademske zajednice.

Ispovijest o skrivenoj industriji akademskih radova: "Pisao sam završne i diplomske radove za studente"

Ipak, u svijetu akademskih prijevara ne predstavlja samo AI problem ili prijetnju za mentore i profesore. Oduvijek je postojala skrivena industrija koja se bavila pisanjem akademskih radova, a s tom boljkom muku muče, često i nesvjesno, i sveučilišta i profesori. Usprkos načelnom konsenzusu profesora koji redom navode da se nisu susreli s plagijatima, jasno je da postoji itekako razgranata industrija pisanja seminarskih, završnih i diplomskih radova, koja zasigurno ne bi funkcionirala da nema sklonosti plagiranju i raširene prakse prevara na taj način. Problem detektiranja takvih praksa stvara lažnu sliku da je stanje na terenu idealno i da mentori, ako i naiđu na pogrešno citiranje izvora ili neki drugi problem koji u srži ide u kategoriju plagiranja, mogu i hoće reagirati. Jedan je anonimni Splitsanin, čiji su podaci poznati redakciji, Dalmaciji Danas otkrio kako je godinama zarađivao pišući završne, diplomske i seminarske radove za studente za dogovorenu novčanu naknadu. Njegova priča otvara pitanje o moralnim dilemama, pritiscima studenata i sve češćoj pojavi trgovine akademskim radovima, posebno u vrijeme digitalnih platformi i društvenih mreža.

Svoga ćemo sugovornika oslovljavati s **Marko**.

"Počeo sam pisati radove za druge studente jer mi je trebao novac zbog visokih troškova studiranja u drugome gradu, a nisam htio dodatno opterećivati roditelje koji su bili financijski iscrpljeni", započinje svoju ispovijest anonimni izvor iz Splita, koji želi ostati neimenovan.

"Najviše sam pisao za studente Ekonomskog i Pravnog fakulteta, ali bilo je i drugih. Tehnički fakulteti bili su mi previše zahtjevni pa ih nisam uzimao."

Njegova aktivnost u pisanju akademskih radova trajala je nekoliko godina, tijekom kojih je napisao između 60 i 70 radova. Prema njegovim riječima, pisanje nije zahtijevalo specifično znanje: "Za pisanje radova ne treba vam neko veliko znanje, ako je suditi po tome da mi se naručitelji nikad nisu bunili da je trebalo nešto ispravljati. Dovoljno je dobiti potrebnu literaturu i na osnovi literature napisati rad za nekoga drugoga."

Kako bi pridobio klijente, naš izvor koristio je internetske stranice i lažne Facebook profile. "Objavljivao sam oglase na jednoj internetskoj stranici i preko lažnog Facebook profila nudio usluge pisanja završnih, diplomskih i seminarskih radova", priznaje Marko. Ono što je posebno zabrinjavajuće jest činjenica da su mu se čak i srednjoškolci javljali tražeći pomoć za izradu završnih radova.

Iako je najviše pisao za studente splitskog Sveučilišta, interes za njegove usluge protezao se i izvan Splita. "Očito se proćulo da netko piše radove koji dobro prolaze pa su mi se javljali i studenti iz drugih gradova", dodaje Marko za Dalmaciju Danas.

Njegova tarifa bila je jasna: za završne radove naplaćivao je oko 500 kuna, za diplomske između 700 i 800 kuna, dok su seminari koštali oko 300 kuna. "Znao sam ponuditi i popust poznanicima i prijateljima", kaže ističući da je njegova niska cijena privukla mnoge. "Proćulo se

da sam jeftin pa je interes bio velik", zanimljivo bira riječi, koje nam u kontekstu ove teme zbilja potresno zvuče.

Moralne dileme i strah od otkrivanja

Unatoč financijskoj koristi, priznaje da nije bio potpuno miran dok je radio ovaj posao. "Budući da sam i sam bio student u to vrijeme, bio sam pomalo uplašen. Bojao sam se da će me netko otkriti, što bi moglo dovesti do sankcija na mom fakultetu."

Strahovao je i da bi studenti za koje je pisao mogli nešto pogrešno napraviti, a da bi on snosio posljedice.

Nakon nekoliko godina bavljenja ovim poslom, odlučio je prestati. "Znao sam da ne činim dobru stvar ni tim studentima, ni akademskoj zajednici. Mogu ih nazvati plagijatorima jer su dobili gotove radove u ruke, a nisu napisali ni jednu rečenicu."

No, iako se povukao iz ovog posla, ponekad još uvijek dobije poruke od studenata koji su čuli za njegov rad. "Danas povremeno dobijem poruku od nekog studenta koji želi da mu napišem rad jer je čuo od drugog studenta ili kolege da sam dobar u tome."

Zatvaranje poglavlja

Iako je prestao pisati radove, ostao je oprezan. "Izbrisao sam sve oglase, Facebook stranice i lažne profile. Ne želim da me se ikad više povezuje s tim i ne bih to ni radio da nisam bio u nezavidnoj financijskoj situaciji koja je i moje studiranje dovela pod znak upitnika", zaključuje,

svjestan da bi ponovni ulazak u ovu ilegalnu industriju mogao imati ozbiljne posljedice, kako po njegovu reputaciju, tako i po buduću karijeru.

Ova priča otkriva problem s kojim se suočava akademska zajednica, ne samo u Splitu, već i širom Hrvatske. Studenti koji se odlučuju na ovakve poteze ne samo da ugrožavaju svoj akademski integritet, već stvaraju dugoročne posljedice za vlastitu budućnost i ugled obrazovnih institucija.

Od profesora koji se nisu susreli s plagijatorima do pisanja završnog rada za 300 kuna: "Odgovornost je i na mentoru i na studentu"

Serijal članaka Dalmacije Danas 'Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?' bavit će se problematikom plagiranja radova i njegova (ne)sankcioniranja

DALMACIJA DANAS

Mentor na višim godinama studija trebao bi znati domet svoga studenta, a ne da student piše – odnosno plagira – o temi kojom se nije bavio

Serijal članaka Dalmacije Danas "Planiranje za plagiranje - može li se stati na kraj prevarama u akademskom svijetu?"

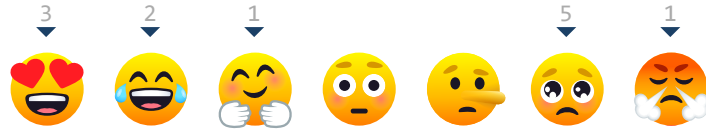

DALMACIJA DANAS

Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti

Moja reakcija na članak je...

[UVJETI KORIŠTENJA](#) [PRAVILA O PRIVATNOSTI](#) [PRODAJA I MARKETING](#) [IMPRESSUM](#)
[KONTAKT STRANICA](#)

© 2024 Dalmacija danas. Sva prava pridržana.